

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

ГОЛОВАНОВА М. А.

кандидат технічних наук

МЕЛЬНИКОВА В. І.

кандидат економічних наук

МЕЛЬНИКОВА О. П.

кандидат економічних наук

МЕЛЬНИКОВ О. Г.

Харків

Інвестиції є вирішальною складовою економічного зростання. Від залучення інвестицій залежать якість життя населення та розвиток сучасного суспільства взагалі. Актуальним питанням формування ефективної стратегії залучення інвестицій в економіку України присвячено праці В. Базилевича, І. Бланка, В. Геця, Б. Губ-

ського, О. Козака, В. Ланового, Я. Соколова та інших. Водночас проблеми пріоритетної спрямованості політики формування позитивного інвестиційного клімату надзвичайно різноманітні і багатопланові, тому вимагають додаткового дослідження і пошуку шляхів розв'язання.

Можливості стабільного економічного зростання та зміни існуючого становища країни на світових ринках багато в чому залежать від того, як розв'язуватимуться завдання підвищення інвестиційної конкурентоспроможності держави. Отже *метою* даної статі є виявлення сучасних тенденцій, проблем та шляхів активізації інвестиційної діяльності в Україні та підвищення її інвестиційної привабливості.

Інвестиції виступають важливим фактором економічного зростання, а інвестиційна політика – елементом економічної політики держави, спрямованої на економічне зростання. Вихід з кризової ситуації, розвиток економічного потенціалу не можуть відбуватися стихійно, без спрямовуючих зусиль держави.

Результати досліджень українських та зарубіжних вчених однозначно свідчать про те, що процеси економічного оновлення та зростання визначаються розмірами, структурою інвестицій і швидкістю їх здійснення. Динаміка ВВП значною мірою визначається якісною структурою використання національного доходу на споживання та нагромадження й обсягом реальних інвестицій.

Аналіз динаміки основних показників розвитку промисловості свідчить про те, що без інвестування у виробництво наукомістких високотехнологічних конкурентоспроможних товарів неможливо у майбутньому забезпечити стабільних та високих темпів економічного зростання, гарантувати економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі, і, як наслідок, – поглиблюватиметься лише сировинна орієнтація промисловості.

Для стимулювання інвестиційної діяльності в розвинутих країнах використовують такі методи: прискорена амортизація, раціональна податкова система, кредити та регулювання банківських процентних ставок, заохочення лізингу. Для української економіки важливим є підвищення ефективності використання всіх елементів нагромадження інвестиційних ресурсів на всіх стадіях їх обороту.

У макроекономічному аспекті інвестиційна діяльність є процесом закладання майбутнього економіки країни. Чим більші обсяги інвестицій у поточному році, тим більший може бути обсяг ВВП країни в майбутньому періоді. Сьогодні, як ніколи, потрібна швидка віддача від вкладених коштів з тим, щоб максимально сприяти виходу економіки з кризового стану (табл. 1).

Для збільшення розміру інвестицій слід зосередити увагу на значенні амортизаційних відрахувань, ефективно використовувати прискорену амортизацію. Держава повинна створити сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій. Для цього слід приділити увагу поліпшенню інвестиційної привабливості економіки України та її окремих регіонів. Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, що характеризують ступінь інтеграції країни у світове співтовариство. Інвестиційна привабливість визначається по загальному інвестиційному клімату в країні, умовам проведення зовнішньої економічної діяльності, у тому числі правовими, митними. Іноземні інвестиції стимулюють темпи зростання національної економіки, надходження сучасних технологій, техніки, обладнання, створюють додаткові робочі місця, посилюють конкуренцію усередині країни. Значний приріст прямих іноземних інвестицій в Україну відбувався в 2005 та 2007 рр., а починаючи з 2008 р. темпи скорочуються (рис. 1). Найбільші країни-інвестори на 31 грудня 2011 р.: Кіпр – 12645,5 млн дол. (25,6%), Німеччина – 7386,4 млн дол. (15,0%), Нідерланди – 4822,8 млн дол. (9,8%), Російська Федерація – 3594,5 млн дол. (7,3%) [5].

На наш погляд, Панкратова О. М. та Дринова Н. С. справедливо розділяють причини спаду інвестиційної активності на чотири групи [3, с. 60]:

- 1) проблеми для вітчизняних інвесторів (оподаткування, корупція, контроль);
- 2) проблеми фінансування інвестиційних проєктів з бюджету (відсутність розроблених цільових дер-

Таблиця 1

Динаміка темпів зростання показників, які характеризують інвестиційний процес в Україні [5], %

Показник	Рік										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ВВП	105,9	109,2	105,2	109,6	112,1	102,7	107,3	107,9	102,3	85,2	104,1
Інвестиції в основний капітал в економіці	114,4	120,8	108,9	137,2	148,4	122,9	134,5	150,5	123,6	65,1	99,3

Аналізуючи динаміку темпів зростання показників, наведених в таблиці 1, можна зробити такі висновки:

- 1) динаміка інвестицій має таку саму тенденцію, що і ВВП, і безпосередньо пов'язана з розвитком економіки;
- 2) темп зростання (скорочення) інвестицій у середньому вищий за темпи зростання (зменшення) ВВП;
- 3) зростання обсягу інвестицій приводить до прискорення відтворювальних процесів і тим самим прискорює розвиток економіки.

Довгий час в Україні неефективно використовувалися кошти, що направлялися для розширення виробництва, збільшувалися інвестиції у позанормативне незавершене будівництво, невстановлене обладнання і запаси. Усе це призводило до зростання строку служби обладнання, старіння технологій. Крім того, були проблеми з розвитком окремих регіонів. Тому доцільно розробити багатопланову програму інноваційно-інвестиційного розвитку як окремих регіонів, так і економіки в цілому.

жавних програм, корупція у вищих органах державної влади);

- 3) проблеми банківських установ (ризик повернення кредитів, відсутність масштабних регіональних інвестиційних проєктів);
- 4) проблеми іноземних інвесторів (ризик внаслідок недостатньої інформованості, часті безсистемні зміни законодавства, корупція, слабка організованість інвестиційного процесу).

Сьогодні прямі іноземні інвестиції в основному спрямовуються в галузі, які переживають піднесення (зв'язок, банківська сфера, страхування, будівництво готелів і офісів, складів, доріг тощо). У регіональному плані основний потік прямих іноземних інвестицій направляється в Київ і східні регіони. Тому постає проблема більш рівномірного їх зосередження як в територіальному, так і виробничому аспекті. Незважаючи на високі ризики інвестування в Україну, західні фонди одержують від подібних вкладень високу віддачу, іноді прибутковість інвестицій становить 100% річних [1, с. 74].

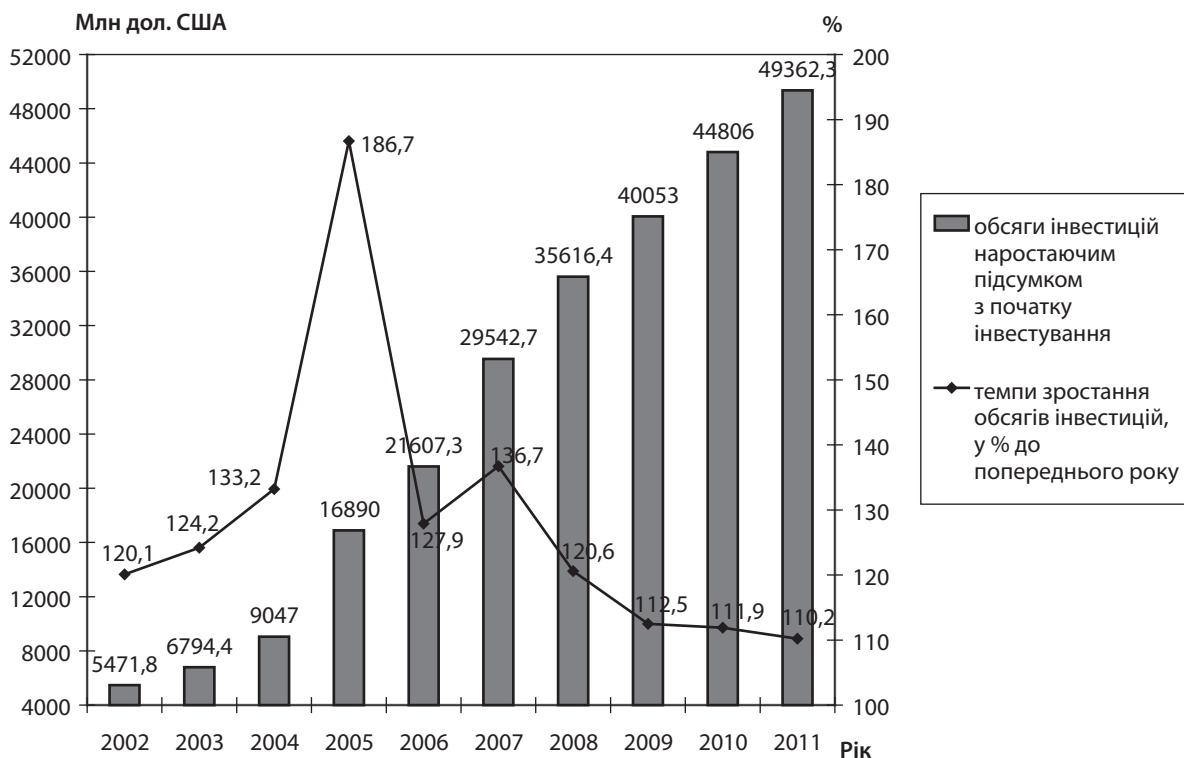

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції [5]

До того ж можна визначити низку переваг для прямих іноземних інвестицій в економіку України: географічне положення в Європі, велика кількість населення, сприятливі природні умови, великий за розмірами ринок, нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктура, високий рівень освіти населення, рівень кваліфікації робочої сили, низький рівень заробітної плати, низький рівень конкуренції в країні.

За останні роки спаду іноземних інвестицій вдалося запобігти завдяки будівництву об'єктів до Євро-2012. Урядова програма підготовки до Євро-2012 передбачає фінансування в розмірі 117 млрд грн як державного, так і приватного сектора [5]. У 2011 р. на підготовку до чемпіонату було витрачено 54,5 млрд грн, у 2010 р. – 24,3 млрд грн, у 2009 р. – 9,5 млрд грн, у 2008 р. – 10,1 млрд грн [5]. Підготовка до чемпіонату в Україні надала роботу 500 тис. чоловік [5]. За 2008 – 2011 рр. було виділено державні кошти в розмірі 41,7 млрд грн [5]. Інвестиції спрямовувались як на відродження спортивної інфраструктури, так і на розвиток транспортної інфраструктури, шляхів, готельного бізнесу, реставрацію і ремонт будинків, театрів, музеїв, концертних залів, реконструкції історичних пам'яток України. На нашу думку, усе це сприятиме відродженню туристичного бізнесу в Україні, що дасть поштовх всім іншим галузям, яків пов'язані з туризмом.

Однак вже зараз можна вказати на ряд проблем, що будуть заважати розвитку туризму. Зокрема, держава скасувала на 5 років податки для готельного бізнесу, але підприємці, бажаючи отримати великі прибутки, занадто завищили ціни на місця проживання для вболівальників і спортсменів, що призвело до відмови багатьох команд зупинитися в Україні. Якщо зараз не виправити це становище, то імідж України як привабливої для іноземних туристів держави буде підірвано.

Слід відзначити, що загалом інвестиційно-підприємницький клімат України є складним. Україна займає 74 місце в рейтингу інвестиційно-привабливих країн [5]. Залучаючи до країни іноземний капітал, не слід забувати, що з нинішньої кризи Україну виведуть лише власні зусилля. Не варто надавати підприємствам з іноземними інвестиціями податкові пільги, яких не мають українські підприємства, зайняті у тій самій сфері діяльності. Як показав досвід, такий захід майже не впливає на інвестиційну активність іноземного капіталу, але призводить до виникнення на місці колишніх вітчизняних виробництв підприємств з формальною іноземною участю, які претендують на пільгове оподаткування. Необхідно намагатися створити сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Українському приватному капіталу потрібні гарантії від примусових вилучень і свавілля влади, працююча система страхування від некомерційних ризиків, а також стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових капіталовкладень.

У перспективі важливим є створення механізму трансформування заощаджень в інвестиції, тому слід підтримувати систему гарантованих вкладів населення в комерційні банки. Приріст грошових вкладів та заощаджень в цінних паперах збільшився з 2005 по 2010 рр. з 53,3 до 81,0 млрд грн, тобто в 1,5 раза, а заощадження в іноземній валюті – з 37,2 до 44,4 млрд грн – у 6,2 раза [5]. Ці заощадження в іноземній валюті можуть стати інвестиціями, якщо держава буде проводити зважену політику.

ВИСНОВКИ

Головною метою держави на сьогодні є створення привабливого інвестиційного клімату та міжнародного образу країни, яка надає інвестору кращі, ніж інші країни, можливості інвестиційної діяльності.

Насамперед для підвищення інвестиційної привабливості України слід зробити таке:

- ✦ провести реструктуризацію в банківській сфері з метою підвищення рівня надійності банківської системи України;
- ✦ підвищити ефективність діяльності антимонопольних організацій України;
- ✦ приділити увагу захисту прав власності, у тому числі інтелектуальної;
- ✦ провести оновлення основного виробничого капіталу;
- ✦ забезпечити розвиток інфраструктурних галузей, наукоємного виробництва. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Гаврилюк О. В.** Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 68 – 81.
2. **Мамотін О. К.** Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О. К. Мамотін // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 64 – 74.
3. **Панкратова Е. Н.** Инвестирование как фактор эффективно регионального развития / Е. Н. Панкратова, Н. С. Дрынова // Бизнес Информ. – 2011. – № 8. – С. 59 – 62.
4. **Юхновський І. В.** Відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу ринкової економіки / І. В. Юхновський // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 1. – С. 12 – 16.
5. www.ukrstat.gov.ua